
Валютно-фінансові відносини Тайваню та КНР на сучасному етапі розвитку

В. Голод

У березні цього року на Тайвані були вибори президента. Перемогла партія Гоміндан (народна партія) на чолі з Ма Ін-цзю. Його позиція відносно Китаю складається з 16 ієрогліфів «Виходити з реальності, думати про майбутнє, відкласти суперечки, прямувати до виграшу обох сторін». У своїй програмі він проголосував про свої наміри послабити обмеження на інвестиції тайванських підприємств у КНР, організувати прямий транспорт, торгівлю, поштове сполучення з материком та створити «спільний ринок». Ма наполягав на проголошенні статусу «самостійної ідентичності». Певні кроки в зближенні відносин уже було зроблено. А саме: на Боаоському форумі на о. Хайнань 12 квітня 2008 року керівник КНР (в якості генерального секретаря ЦК КПК) Ху Цзінь-тао та віце-президент Тайваню (голова приватного фонду загального ринку двох сторін протоки) Сяо Вань-чань зустрілися для обговорення програми співпраці [1].

Як результат переговорів – послаблення обмежень у валютно-фінансовій діяльності тайванських інституцій у КНР та китайських - на Тайвані. Перспективи розвитку відносин позитивні. Рейтингові агенції відразу відреагували на цю подію, знизивши політичний ризик для інвестиційного середовища Тайваню.

Актуальність проблеми полягає в тому, що економічна діяльність тайванських юридичних та фізичних осіб на території КНР із кожним роком набуває все більших обсягів, однак усе ще має ряд валютно-фінансових обмежень. Саме економічна привабливість китайського ринку та близькість культур підштовхує тайванців іти на певний ризик.

Процеси інтернаціоналізації банківської діяльності знайшли своє відображення в працях А. Кредісова, О. Рогача, О. Шниркова [2], А. Філіпченка, Т. Шемета [3]. Серед сучасних іноземних економістів, що вивчали питання валютно-фінансової співпраці в Південно-Східній Азії, можна виділити Cheng A. [4], Chan-Lee J-H. [5], Tab Bowers, Greg Gibb, Jeffrey Wong [6] та ін.

Однак механізмам та проблемам фінансової взаємодії між обома сторонами Тайванської протоки не було приділено достатньо уваги.

Метою даної роботи є показати в цифрах та фактах зростаючу економічну залежність Тайваню від КНР, існуючі механізми валютно-фінансової взаємодії та спрогнозувати перспективи розвитку відносин.

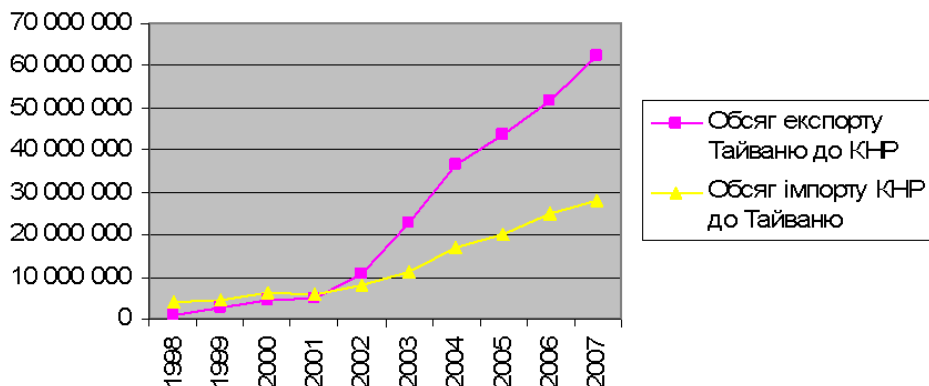
Стан економічного співробітництва між Тайванем та КНР

Якщо політична проблема між обома сторонами протоки все ще не вирішена, в економічному плані відносини розвиваються успішно вже багато років. КНР – це найбільший торгівельний партнер Тайваню. Наприклад, у червні 2008 року торгівельний баланс між Тайванем та КНР (включаючи Гонконг) склав 70.2 млн. дол. США (експорт – 101.2 млн. дол. США, а імпорт – 31.0 млн.дол.США). До 2002 року пріоритет у торгівлі належав США. Рисунок №1 наглядно демонструє різке зростання обсягів торгівлі між обома сторонами протоки за останні 7 років [7].

КНР – це також найбільший напрямок для тайванських інвестицій. В 2007 році загальна сума інвестицій склала 9 970,5 млн. дол. США – найбільший обсяг за всю історію співробітництва [8].

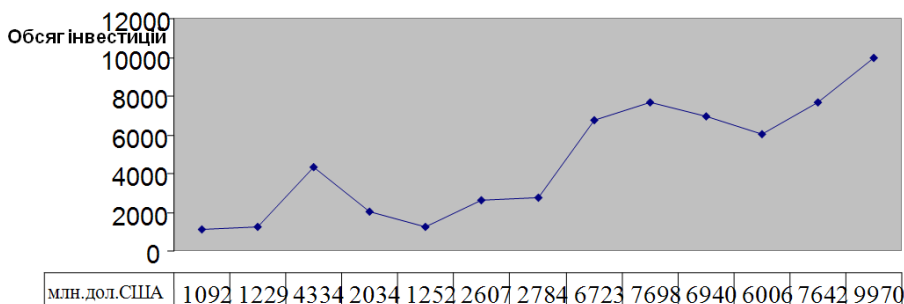
Варто зазначити, що інвестиції у сферу фінансів та страхування КНР до квітня 2008 року були заборонені. Хоча в загальному обсязі іноземних інвестицій в інші країни, фінанси та страхування займають 72% [8]. Для тайванських банків, страхових компаній та взагалі фінансових холдингів розширення своєї фінансової діяльності на материк та інвестування в китайський фінансовий сектор уже багато років є бажаною стратегічною метою.

Рисунок 1. Обсяги торгівлі між Тайванем та Китаєм

Джерело: Митна статистика, Міністерство фінансів Тайваню

Рисунок 1. Динаміка непрямого інвестування Тайванем в економіку КНР в період 1995-2007

Джерело: Міністерство економіки Тайваню

Регулювання фінансової взаємодії тайванських та китайських інституцій

28 лютого, 2004 року був оприлюднений документ – «Акт про взаємовідносини континентального Китаю та територією Тайвань». Стаття 36 параграфу 3 даного Акту регулює фінансову діяльність між обома сторонами протоки.

Серед основних положень:

Філії закордонних банків, офшорні підрозділи банків, що діють на Тайвані, банки, що визначені Центробанком Китаю для здійснення операцій з обміну валют та Chunghwa Post Company можуть бути залучені до фінансової діяльності з представництвами іноземних банків у КНР та з китайськими фінансовими інституціями. При цьому необхідно пройти процедуру узгодження в Міністерстві фінансів Тайваню. До фінансової діяльності відносяться: депозитні, трансферні, акредитивні, імпортно-експортні, кредитні, міжбанківські тощо.

Тайванським банкам дозволено відкривати лише представництва на території КНР при дотриманні певних умов та пройшовши певні процедури, а саме:

- банк повинен входити до 10-ки найбільших за капіталізацією банків Тайваню за останній фінансовий рік;
- коефіцієнт достатності капіталу повинен перевищувати 8% за останні півроку;
- працівники банку повинні мати знання та досвід у міжнародних фінансах тощо.

Представництва тайванських банків на материковому Китаї можуть здійснювати лише наступну діяльність:

- дослідницька діяльність щодо фінансової діяльності;
- збір фінансової інформації;
- інша подібна діяльність.

Як довгоочікуваний результат багаторічних переговорів між обома сторонами протоки, у квітні 2008 року Китайська комісія з банківського регулювання (CBRC) дала «зелене світло» на всі види фінансової діяльності Тайванських банків у КНР, при умові наявності підрозділу (наприклад, дочірнього банку) в якомусь третьому регіоні, наприклад, Гонконзі, Макао або США [9]. Тайванським банкам та іншим фінансовим установам було дозволено придбати не більше 20% акцій місцевих банків.

Найвищий фінансовий регулюючий орган на Тайвані – Комісія з фінансового нагляду (Financial Supervisory Commission (FSC)) – у відповідь на нове регулювання CBRC офіційно дозволила Тайванським банкам та холдингам відкривати філії в КНР, і навпаки, китайським банкам – філії на Тайвані.

Процеси фінансової інтеграції обох сторін Тайванської протоки

Тайвань, населення якого складає 23 млн. жителів, вважається перенасиченим банками. Станом на другий квартал 2008 року на Тайвані функціонувало всього 497 фінансових установ (включаючи страхові компанії), які ще мали свої філії по всьому острову. Жорстка конкуренція значно зменшує банківські прибутки, призводить до зростання рівня сумарних непродуктивних позик.

Таблиця №1 демонструє основні фінансові установи острова [10].

Таблиця №1. Тайванське фінансове середовище

<i>Тип</i>		<i>Кількість станом на червень 2008 року</i>	<i>Доля ринку</i>	<i>Три найбільші інституції</i>
Центральний банк	1	1		Central Bank of the Republic of China (Taiwan)
Місцеві банки	47	39	86%	First Commercial Bank Bank of Taiwan Hua Nan Commercial Bank
Іноземні банки	46	32	5%	Citibank HSBC ABN AMRO Bank
Кредитні кооперативи*	378	316	9%	
Фінансові холдингові компанії**	0	15		Hua Nan Fubon Cathay

*Кредитні кооперативи включають Асоціацію кредитних кооперативів; Кредитний департамент фермерської асоціації; Кредитний департамент риболовецької асоціації.

** Банки, що входять у фінансові холдинги, також ураховані як місцеві банки

Першим банком, що отримав дозвіл на відкриття свого офісу в Шанхаї був Chang Hwa Commercial Bank (квітень 2002 року, Куньшань). Серед наступних банків, що зуміли пройти процес узгодження, були First Commercial Bank (представництво в Шанхаї) та Hua Nan Commercial Bank (представництво в Шеньчжені). Bank of SinoPac Company Limited, придбавши американський Far East National Bank в 1997 року, зміг після цього відкрити представництво в Пекіні. Деякі з тайванських банків вели переговори щодо кооперації діяльності з іноземними банками з метою обслуговувати своїх корпоративних клієнтів. Однак у звітах McKinsey 2002-2005 років не раз зазначалось, що ці зусилля замалі та невчасні. Китайські банки, як, наприклад, Bank of Shanghai, вже відкрили спеціальні «віконечка» саме для тайванських клієнтів, надаючи всі послуги в юанях [6, 135-137].

Ураховуючи відсутність філій тайванських банків на континенті до середини 2008 року, тайванські фізичні та юридичні особи вимушені були звертатися за послугами до місцевих китайських банків або до іноземних банків, що розташовані в КНР.

Згідно звіту Китайської комісії з банківського регулювання (China Banking Regulatory Commission) від 25 січня 2007 року, на цю дату в Китаї працювало 14 сумісних банків та їхні 19 філій; 74 іноземних банків з 22 різних країн відкрили 200 філій в 25 китайських містах; 186 іноземних банків з 42 країн відкрили 242 представництва в 24 містах. Серед них, 168 фінансових інституцій були засновані Азійськими банками (54% від загальної кількості), 77 - Європейськими банками (25% від загальної кількості), 32 - Північноамериканськими банками (10%). На кінець 2006 року 29 іноземних банків інвестували всього 19 млрд. дол. США в 21 китайський банк [9].

Поступова лібералізація китайського банківського сектору розпочалася в 1994 році. В основі цього процесу лежало бажання підвищити конкурентоздатність вітчизняного банківського сектору та побудувати сучасну та здорову банківську систему. Для іноземного фінансового капіталу Китай був цікавий, перш за все, своїм швидким розвитком та готовністю впроваджувати нові банківські продукти. По-друге, Китай з кожним роком нарощував торговельний обмін майже з усім світом та служив промисловою базою для багатьох іноземних підприємств. Як відомо, банки йдуть за своїми клієнтами.

Щодо Тайваню, станом на кінець 2007 року 7 тайванських банків, 14 страхових компаній відкрили свої представництва в Китаї, була заснована одна спільна страхова компанія, акції 9 тайванських підприємств котирувались на китайській фондовій біржі.

У свою чергу China Merchants Bank Co., Industrial & Commercial Bank of China (Asia) Ltd., Pudong Development Bank в листопаді 2003 року відкрили свої офіси на острові. Їм, так само як і тайванським банкам у КНР, було дозволено здійснювати лише дослідницьку та маркетингову діяльність.

Серед інших заходів, що регулярно, починаючи з 1994 року, проводяться вповноваженими інституціями Тайваню та КНР, є фінансові академічні семінари в Пекіні та Тайбеї, де обговорюються проблеми та перспективи фінансового співробітництва по обидві сторони Тайванської протоки.

Наслідки нового фінансового регулювання

Тайванські банки, що постійно ведуть конкурентну боротьбу на перенасиченому фінансовими установами місцевому ринку, завжди прагнули повноправно вести фінансову діяльність на континенті, куди тайванські компанії вже інвестували більше 100 млрд. дол. США, починаючи з 1980 року.

Тому лібералізація фінансових відносин має наступні основні наслідки:

1. Відкриття філій тайванських банків на континенті дасть можливість надавати своїм клієнтам весь спектр банківських послуг.

Відразу 10 тайванських банків (серед них Cathay Financial та First Financial, що вже мають представництва) заявили про свою готовність відкрити свої філії а в КНР. Серед основних висунутих умов була наявність активів у розмірі 10 млрд. дол. США. Для тайванських банків лібералізація відносин дає можливість як професійного так і фінансового росту.

Серед перших інвестиційних проектів, що знаходяться на стадії реалізації, можна виділити придбання долі китайського Xiamen City Commercial Bank холдингом Fubon Financial за 34 млн. дол. США [11]. Ще у вересні 2003 року, Fubon Financial Holding, 80% клієнтів якого мають бізнес у Китаї, придбав 55% акцій Hong Kong's International Bank of Asia та заснував Fubon Bank (Hong Kong) [12]. Це дозволило йому увійти на китайський ринок згідно Партнерського договору щодо зближення економік СЕРА (Closer Economic Partnership Arrangement), що вступив у силу з 1 січня 2004 року. Однак заявка щодо відкриття представництва в Шеньчжені та Донгуані не була погоджена й досі китайськими вповноваженими органами.

Нове регулювання щодо можливості інвестувати у фінансовий сектор Китаю, це історична подія для Fubon Financial, яка прагнула бути зі своїми клієнтами на континенті. Fubon не боїться конкуренції ні китайських банків, ні іноземних, так як має досвід співпраці з альянсом Citigroup. Ще в 2000 році Citigroup придбала 15% Fubon Financial за 800 млн. дол. США. На той час це було найбільше капіталовкладення в азійську економіку (за виключенням Японії), та найбільша іноземна компанія, що прийшла на острів. Зараз Citigroup володіє лише 2.5% тайванського холдингу. Тому лібералізація відносин з КНР тільки на руку Fubon Financial, який прагне нових капітовкладень.

Холдинг Cathay Financial, розпочав свою діяльність у КНР із надання страхових послуг після злиття з China Eastern Airlines Co. В 2006 році Cathay Life відкрив свій 2-й офіс у Наньцзіні. Однак про свої наміри бути присутнім на китайському ринку заявив Cathay United Bank.

2. Тайванським банкам дозволено здійснювати валютообмінні операції в юанях [13]. 14 фінансовим інституціям Тайваню в червні 2008 року було дозволено здійснювати валютообмінні операції в юанях. Серед них: Cathay Financial, Fubon Financial, Yuanta Financial, Chang Hwa Bank, Fist Financial та Land Bank of Taiwan. Біля 40 готелів та 15 торгових центрів острова можуть тепер здійснювати купівлю юанів при обміні на тайванські долари.

3. Протягом багатьох років не мало свого вирішення питання щодо функціонування трьох зон економічного розвитку, а саме: Tianjin Binhai Economic Zone – зона що створювалась саме для функціонування тайванських банків з метою залучення більшої кількості тайванських інвестицій; нова економічна зона Fujian також мала за мету розвивати фінансовий обмін по обидві сторони протоки; зона в провінції Jilin планувалась для функціонування тайванського капіталу.

Після зміни в регулюванні відносин, переговорні процеси відновилися.

4. Відразу після проголошення нового регулювання, тайванський фінансовий індекс (TWSE або TAIEEX) піднявся відразу на 3.16% [14]. Акції найбільшого холдингу на Тайвані - Cathay Financial – відразу зросли на 2.98%, China Development Financial Holding Co., шоста за ринковою вартістю фінансова компанія Тайваню, зросла в ціні на 0.8%. Вартість акцій Fubon Financial відразу зросла на 4.81 % після погодження на першу інвестиційну угоду між Тайванем та Китаєм.

Висновок

Більше 1 млн. тайванських бізнесменів, менеджерів, інженерів зараз живуть та працюють у Китаї, приблизно 60% високотехнологічного китайського експорту було виготовлено тайванськими компаніями. Китай – це виробнича база, і значний ринок збуту тайванських товарів (наприклад, мобільних телефонів). McKinsey, проводячи співбесіду з тайванськими компаніями, що працюють у КНР, прийшов до висновку, що більшість із них прагнуть завоювати саме китайський ринок та залишити свій капітал там. Тайванська ком'юніті збільшується з кожним роком та пускає коріння на континенті. Саме тому тайванські бізнесмени радо зустріли новий етап зближення у відносинах з материком, бо їм украй необхідні якісні банківські послуги, надані філіями вітчизняних банків.

Нове регулювання щодо лібералізації валютно-фінансових відносин дасть можливість професійного та фінансового зростання для багатьох тайванських фінансових установ, які обмежені невеликим місцевим ринком. Для китайської ж економіки – це значні інвестиційні вливання зокрема у фінансову сферу.

Як ще один з наслідків роботи нового уряду, з липня 2008 року були запущені прямі чартерні рейси між Китаєм (п'ять міст) та Тайванем (6 міст). Це, звичайно, збільшить кількість візитів як бізнесменів, так і туристів по обидві сторони протоки.

Зараз тайвансько-китайські відносини знаходяться на найкращому етапі розвитку, починаючи з 1949 року. Дипломатична гра урядів усе ще триває. Однак уже зараз є передумови бути впевненим, що економіка перемагає політику.

Джерела

1. Інформаційний урядовий портал Китайської Республіки на Тайвані // <http://www.gio.gov.tw/ct.asp?xItem=38008&ctNode=2462&mp=807>;
2. Рогач О., Шнирков О. Країни, що розвиваються, і транснаціоналізація світової економіки. – К., 1998.
3. Шемет Т. Міжнародні фінанси. – К., 2000.
4. Cheng A. Building national and regional financial market: the East Asian experience. – ADB Institute, 2001.
5. Chan-Lee J-H. Informational quality of financial systems and economic development: the indicators approach for East-Asia. – ADB Institute, 2001.
6. Tab Bowers, Greg Gibb, Jeffrey Wong. Banking in Asia. – 2nd edition, 2003.
7. Національна статистика Китайської Республіки на Тайвані // <http://eng.stat.gov.tw/lp.asp?CtNode=1557&CtUnit=711&BaseDSD=7>
8. Національна статистика Китайської Республіки на Тайвані // <http://eng.stat.gov.tw/public/Data/691517321371.xls>
9. Китайська комісія з банківського регулювання// <http://www.cbrc.gov.cn>
10. Центральний банк Китайської Республіки на Тайвані // <http://www.cbc.gov.tw/EngHome/Ebankexam/List.asp>
11. Taiwan is expected later this week to raise the ceiling on corporate investment in China, Channel NewsAsia // http://www.channelnewsasia.com/stories/afp_asiapacific_business/view/360585/1.html
12. A Taiwanese Bank Goes to the Mainland, Forbes // <http://www.forbes.com/global/2006/0227/030A.html>
13. Taiwan's banks start renminbi services, China Daily// http://www.chinadaily.com.cn/bizchina/2008-06/30/content_6806571.htm
14. Taiwan stock exchange//www.tse.com.tw